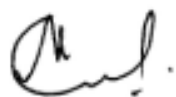

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ**

МАСЛІЧ СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 377.36:338.48-051]: [377.016:002] (043.3)

**ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АГЕНТІВ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ
У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

01 «Освіта / Педагогіка»

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Інституті професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Науковий керівник –

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник

ПЕТРЕНКО Лариса Михайлівна,

Інститут державного управління у сфері цивільного захисту, учений секретар.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, доцент

БЕЗКОРОВАЙНА Лариса Вікторівна,

Запорізький національний університет, кафедра туризму, доцент;

кандидат педагогічних наук

АГАПОВА Марина Борисівна,

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, кафедра соціальної політики, доцент.

Захист відбудеться 25 січня 2019 року об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.458.01 в Інституті професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України за адресою: 03045, м. Київ, пров. Віто-Литовський, 98-а, 6 поверх, зала засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися на сайті <http://ivet.edu.ua> та в бібліотеці Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України за адресою: 03045, м. Київ, пров. Віто-Литовський, 98-а, 5 поверх.

Автореферат розіслано 21 грудня 2018 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т. М. Герлянд

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Одним із пріоритетних напрямів економічного та культурного розвитку України є туризм – галузь економіки, в якій інформаційні технології відіграють вирішальну роль у забезпеченні якості туристичних послуг. Саме тому зростає потреба у підготовці фахівців, здатних у своїй професійній діяльності використовувати інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ). Відповідно, актуалізується пошук інноваційних методик професійної підготовки майбутніх агентів з організації туризму, зорієнтованих на формування їхньої інформаційно-аналітичної компетентності (далі – ІАК).

Концептуальні засади розвитку професійної освіти відображені в Законах України «Про освіту» (2017), «Про професійно-технічну освіту» (1998), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), а також у міжнародних документах: основних положеннях Лісабонської конвенції про визнання кваліфікацій (1997), Копенгагенській декларації (2002), Брюггському комюніке (2010), Стратегії «Європа – 2020: стратегія для розумного, сталого, всеосяжного зростання» (2010) та ін. Однак досягнення бажаної якості підготовки майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах (далі – ПТНЗ) в умовах інформаційного суспільства гальмується недостатньою розробленістю інноваційних методик та технологій формування їхньої інформаційно-аналітичної компетентності. Це негативно позначається на здатності ними виконувати професійні обов'язки, пов'язані з інформаційно-аналітичною діяльністю, а саме: працювати з системами інформаційного забезпечення та інформаційного обміну, співпрацювати з туроператорами, надавати інформацію про маршрути, тури та програми обслуговування туристів на маршруті, бронювати та оформляти послуги з компаніями-постачальниками. Такий стан зумовлює необхідність забезпечення у ПТНЗ педагогічних умов формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму.

Науково-теоретичним підґрунтям розв'язання означеної проблеми є праці вітчизняних та зарубіжних учених щодо: філософії сучасної освіти (В. Андрущенко, Б. Гершунський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Курило та ін.), психології розвитку особистості (М. Боришевський, Л. Виготський, Є. Климов, Г. Костюк, С. Максименко та ін.), безперервної професійної освіти (С. Батишев, Н. Ничкало, В. Орлов, Л. Пуховська, В. Радкевич, О. Щербак, В. Ягупов та ін.), компетентнісного підходу у професійній освіті (В. Байденко, С. Бондар, І. Галяміна, Н. Замкова, П. Лузан, А. Хуторський, С. Шишов та ін.), упровадження педагогічних технологій в освітній процес (Л. Базиль, Т. Герлянд, Л. Єршова, Г. Романова, М. Теловата та ін.), інформатизації освітнього процесу (В. Биков, Р. Гуревич, А. Гуржій, М. Пригодій, О. Спірін та ін.), формування і розвитку інформаційно-аналітичної компетентності (М. Агапова, Н. Величко, О. Гайдамак, О. Гуменний, Р. Красовський, О. Кутик, О. Назначило, Л. Петренко, В. Третько, В. Фомін та ін.), світового досвіду

підготовки фахівців сфери туризму (В. Васильєв, В. Герасименко, О. Гутник, І. Зорін, Л. Кнодель, Ф. Котлер, С. Полоз, Н. Ражина, Л. Сакун та ін.), підготовки вітчизняних фахівців туристичної галузі (Л. Безкоровайна, Р. Брик, Л. Гонтаржевська, Т. Дейниченко, В. Кифяк, Г. Лоїк, Ф. Мазур, С. Мельник, О. Мельниченко, М. Молочко, Є. Панкова, Т. Сокол, В. Федорченко та ін.). Однак проблема формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у ПТНЗ залишилася поза увагою науковців і не була предметом спеціальних досліджень.

Зазначене ускладнюється низкою *суперечностей*, що потребують розв'язання, зокрема, між:

- вимогами постіндустріального суспільства до якості інформаційно-аналітичної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму та недостатнім рівнем забезпеченості у ПТНЗ відповідних для цього педагогічних умов;

- зрослими потребами підприємств туристичної галузі в агентах з організації туризму, здатних ефективно працювати з інформаційними продуктами, і недосконалістю сучасної моделі їх підготовки у ПТНЗ;

- необхідністю цілеспрямованого формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму та невідповідністю наявних у ПТНЗ методик, які би цьому сприяли.

Розв'язання означених суперечностей створює передумови для якісної підготовки робітничих кадрів туристичної галузі, здатних компетентно працювати з інформаційними продуктами і ресурсами та професійно надавати інформаційні послуги. Це й зумовило вибір теми дисертаційного дослідження: **«Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України в межах наукових тем лабораторії дистанційного професійного навчання «Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів» (РК № 0113U000155) та «Методичні основи дистанційного професійного навчання кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах» (РК № 0116U003592).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 9 від 04.11.2013) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 10 від 17.12.2013).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму для підвищення якості їхньої підготовки у професійно-технічних навчальних закладах.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. На основі аналізу наукової літератури, нормативно-правових документів з'ясувати стан розробленості досліджуваної проблеми, конкретизувати суть, визначити зміст і структуру інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму.

2. Визначити й теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах.

3. Спроекувати модель формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах.

4. Розробити авторську методичку поетапного формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах та через її апробацію перевірити результативність педагогічних умов.

5. Підготувати та впровадити навчально-методичний комплекс щодо формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах.

Предмет дослідження: педагогічні умови формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах.

Для досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань дослідження було застосовано комплекс **методів**, що забезпечують формування ІАК майбутніх агентів з організації туризму у ПТНЗ, а саме, *теоретичні*: аналіз, синтез, узагальнення – для вивчення наукових праць, періодичних фахових видань, матеріалів науково-практичних конференцій, семінарів, методичної літератури з метою з'ясування стану та рівня розробленості досліджуваної проблеми; порівняння – для зіставлення підходів учених до розв'язання проблеми, визначення напрямів наукового пошуку та обґрунтування поняттєво-категорійного апарату; класифікація – для визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості ІАК; педагогічне моделювання – для проектування моделі формування ІАК майбутніх агентів з організації туризму тощо; *емпіричні*: спостереження за учасниками освітнього процесу (опитування, анкетування, тестування, бесіди з учнями, батьками, викладачами, майстрами виробничого навчання, роботодавцями з метою вивчення процесу формування професійних здатностей майбутніх агентів з організації туризму); метод експертних оцінок – для оцінювання результативності педагогічних умов і моделі формування ІАК майбутніх агентів з організації туризму в ПТНЗ; педагогічний експеримент, котрий забезпечив можливість одержання даних про результативність сформованості ІАК майбутніх агентів з організації туризму за авторською методикою; *математичної статистики*: розрахунок статистичних показників – для оцінювання рівнів сформованості ІАК майбутніх агентів з організації туризму; ранжування – для виявлення вагоміших критеріїв і

показників сформованості ІАК майбутніх агентів з організації туризму; критерій перевірки статистичних гіпотез χ^2 Пірсона та t-критерій Стьюдента – для перевірки достовірності результатів експериментальних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

вперше:

– *теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено* педагогічні умови формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах (цілеспрямоване мотивування учнів до оволодіння інформаційно-аналітичною компетентністю; оновлення змісту дисциплін інформаційного спрямування навчальним матеріалом із професійним контекстом; застосування інноваційних методик і технологій у формуванні інформаційно-аналітичної компетентності; створення інформаційно-освітнього середовища професійно-технічного навчального закладу); концептуальною основою їх забезпечення є компетентнісний, діяльнісний, системний, особистісно-орієнтований, середовищний, технологічний, інформаційний підходи; *спроєктовано* модель формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах, яка включає взаємопов'язані блоки (нормативно-цільовий – соціальне замовлення, мета; методологічний – наукові підходи та дидактичні принципи; організаційно-змістовий – перелік навчальних предметів, компоненти інформаційно-аналітичної компетентності, педагогічні умови, форми, методи, засоби; діагностично-результативний – критерії, показники, рівні сформованості інформаційно-аналітичної компетентності, передбачуваний результат), та є ідеалізованим відображенням формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму в системі професійної освіти; *розроблено* авторську методику поетапного формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму, що поєднує найбільш раціональні методи та форми організації навчальної діяльності (традиційні методи – словесні, наочні, практичні; інноваційні – ділові ігри, імітаційні методи, метод проектів, аналіз ситуацій; індивідуальні форми – бесіди та консультації; групові – уроки, семінари, факультативи, конференції, ділові ігри; індивідуально-групові – практичні роботи) на мотиваційному, діяльнісному, практико-орієнтованому етапах та уможливорює мотивування учнів до оволодіння інформаційно-аналітичною компетентністю, формування теоретичних знань, практичних умінь і навичок з опрацювання інформації, набуття здатності до роботи з інформаційними ресурсами і продуктами;

– *удосконалено* діагностичний інструментарій оцінювання рівнів сформованості інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму відповідно до розроблених критеріїв: ціннісно-мотиваційного (прагнення до досягнення високого рівня професійної компетентності; налаштованість на успіх у професійній кар'єрі; сформованість особистісних та професійних цінностей), когнітивного (базові знання в галузі

комп'ютерної техніки; знання інформаційних технологій у галузі туризму; система знань з аналітики), операційно-діяльнісного (володіння навичками та вміннями роботи з ІКТ, уміння здійснювати пошук інформації; уміння аналітично опрацювати інформацію);

– *дістав подальшого розвитку* зміст поняття «інформаційно-аналітична компетентність майбутніх агентів з організації туризму»: розвиток полягає в конкретизації знань, способів мислення (аналітичне, продуктивне мислення), поглядів, цінностей (прагматизм, професіоналізм), умінь і навичок, професійно важливих якостей (високий рівень аналітичного мислення, вербальний інтелект, почуття обов'язку, здатності до самоконтролю), що дають змогу фахівцю успішно здійснювати пошук, опрацювати інформацію, використовувати інформаційні ресурси та програмні засоби у професійній діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні й упровадженні в освітній процес ПТНЗ навчально-методичного комплексу, що охоплює: навчальну програму факультативного курсу з інформаційних технологій для учнів, які вчаться за професією «Агент з організації туризму»; електронний засіб навчального призначення з інформаційної обробки даних в туристичній галузі (гриф Міністерства освіти і науки України); сайт віртуальної туристичної агенції (режим доступу: <http://fatamorganavpu.at.ua/>); методичні рекомендації з формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму; мультимедійні презентації; тестові завдання; комплекси самостійних та лабораторно-практичних робіт.

Результати дослідження **упроваджено** в освітній процес: Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» (довідка № 156 від 08.05.2018), Державного навчального закладу «Львівське вище професійне училище торгівлі та сфери послуг» (довідка № 223 від 10.05.2018), Державного професійно-технічного навчального закладу «Криворізький навчально-виробничий центр» (довідка № 297/01-19 від 11.05.2018), Волинського коледжу Національного університету харчових технологій (довідка № 204 від 18.04.2018).

Особистий внесок здобувача. У статті [10], написаній у співавторстві з Л. Вороною, автору належить опис структури електронного засобу навчального призначення з предмета «Інформаційна обробка даних в туристичній галузі».

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки й результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України та доповідалися на науково-практичних конференціях різних рівнів:

– *міжнародних*: «Методологічні засади художньо-творчого розвитку особистості в контексті міжкультурного спілкування в системі освіти» (Україна, м. Вінниця, 2012), «Чинники розвитку психологічних та педагогічних наук у ХХІ столітті» (Україна, м. Одеса, 2014), «Роль і місце психології та педагогіки у формуванні сучасної особистості» (Україна, м. Харків, 2015),

«Сучасна педагогіка: теорія, методика, практика» (Україна, м. Хмельницький, 2015), «Нові концепції викладання у світлі інноваційних досягнень європейської дидактики вищої школи» (Україна, м. Київ, 2017), «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Україна, м. Вінниця, 2014, 2016, 2018), «Actual questions and problems of development of social sciences» (Польща, м. Кельце, 2016), «Topical researches of the World Science» (Об'єднані Арабські Емірати, м. Дубай, 2017), «Methodology for early warning detection of risk for Early School Leaving» (Швеція, м. Уппсала, 2017), «Modernization of educational system: world trends and national peculiarities», (Литва, м. Каунас, 2018), «EQAVET in practice» (Швеція, м. Уппсала, 2018);

– *всеукраїнських*: «Сучасні технології навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців» (м. Львів, 2013), «Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників і керівників професійно-технічних навчальних закладів: проблеми, досвід, перспективи» (м. Вінниця, 2014), «Нові матеріали і перспективні технології, охорона праці і професійна освіта» (м. Луганськ, 2014), «Розвиток професійної культури майбутніх фахівців: виклики, досвід, стратегії і перспективи» (м. Ірпінь, 2016); «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання» (м. Київ, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено в 26 публікаціях, зокрема: 5 статтях у провідних наукових фахових виданнях в галузі педагогіки (у т.ч. 2 – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), 1 статті (англійською мовою) в іноземному науковому наукометричному виданні; 18 статтях і тезах у збірниках наукових праць і матеріалів конференцій (у т.ч. 1 – у співавторстві, 1 – англійською мовою, 2 – у збірниках матеріалів конференцій іноземних держав), 1 електронному засобі навчального призначення, 1 методичних рекомендаціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (307 найменувань, з них 9 – іноземною мовою), 17 додатків на 40 сторінках. Ілюстративний матеріал дисертації подано в 39 таблицях і 22 рисунках. Загальний обсяг дисертації складає 11,2 авторських аркушів, з яких основного тексту – 7,4 авторських аркушів.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження; окреслено мету та завдання, визначено об'єкт, предмет, методи дослідження; доведено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; надано інформацію про особистий внесок здобувача, апробацію й упровадження результатів дослідження; висвітлено інформацію про публікації автора, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі – «Теоретичні основи формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах» – здійснено аналіз наукової літератури та нормативно-правових документів з проблеми формування ІАК, конкретизовано суть, визначено зміст і структуру ІАК майбутніх агентів з організації туризму. У розділі наголошується, що розвиток туристичної галузі залежить від рівня професійної підготовки її фахівців, у той час, як відповідність між професійною освітою та потребами ринку праці можна досягти завдяки компетентнісному підходу.

За результатами вивчення наукових праць учених (В. Байденка, Н. Бібік, Н. Войнової, Т. Волобуєвої, С. Гончаренка, І. Зимньої, О. Овчарук, Л. Петухової, К. Садовської, С. Трішиної, А. Хуторського, С. Шишова) розкрито суть компетентнісного підходу у професійній освіті. З'ясовано філософські (В. Андрущенко, Б. Гершунський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Курило), психолого-педагогічні (М. Боришевський, Л. Виготський, Є. Климов, Г. Костюк, С. Максименко) засади процесу формування ІАК майбутніх агентів з організації туризму в ПТНЗ. Визначено, що ключовою складовою професійної компетентності майбутніх агентів з організації туризму є інформаційно-аналітична компетентність. З'ясовано, що обсяг наукових праць з дослідження цієї педагогічної категорії як складової професійної компетентності різних фахівців є досить обмеженим, а саме: Н. Величко, І. Гириловська, В. Ягупов вивчали цей феномен як компонент педагогічної компетентності викладачів ПТНЗ, Л. Петренко, В. Ягупов – як основу управлінської діяльності керівників ПТНЗ, О. Кутик, О. Назначило – як підґрунтя для безперервної педагогічної освіти. В. Омельченко розробила методiku розвитку ІАК офіцерів-інженерів у процесі змішаного навчання в інформатиці, Н. Рижова, В. Фомін – обґрунтували зміст і структуру даного конструкта в спеціалістів економічного профілю, В. Третько – у магістрів міжнародних відносин, О. Гайдамак – у майбутніх магістрів фізико-математичної освіти.

Для з'ясування суті, змісту та структури ІАК майбутніх агентів з організації туризму проведено аналіз нормативно-правових документів, у яких містяться вимоги до випускників ПТНЗ з професії «Агент з організації туризму», а також визначено перелік знань, умінь і навичок, які свідчать про необхідність формування здатності до інформаційно-аналітичної діяльності.

На основі дефінітивного аналізу базових категорій дослідження – «компетентність», «професійна компетентність», «інформаційно-аналітична компетентність» – визначено суть поняття «інформаційно-аналітична компетентність майбутніх агентів з організації туризму» як інтегративну властивість особистості, в якій структуровано сукупність знань, способів мислення, поглядів, цінностей, умінь і навичок, професійно важливих якостей, що визначають здатність фахівця успішно здійснювати пошук, опрацьовувати інформацію, використовувати інформаційні ресурси та програмні засоби з

метою формування банку туристичних послуг та організації обслуговування клієнтів туризму.

Структуру ІАК майбутніх агентів з організації туризму представлено *ціннісно-мотиваційним, когнітивним та операційно-діяльним* компонентами. Ціннісно-мотиваційний компонент включає особистісні та професійні цінності майбутнього фахівця, прагнення до підвищення рівня професійної компетентності; когнітивний – теоретичні та технологічні інформаційно-аналітичні знання; операційно-діяльний – уміння і навички використовувати ІКТ та програмні засоби, аналітичні уміння і навички. Кожний компонент наповнений змістом, який відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики та вимогам ринку праці.

У розділі висвітлено результати аналізу освітньо-професійної програми підготовки майбутніх агентів з організації туризму, зокрема з'ясовано, що обсяг навчального часу на викладання предметів, під час яких відбувається формування навичок інформаційно-аналітичної діяльності у майбутніх агентів з організації туризму, недостатній. На викладання предметів професійної підготовки – «Інформаційні технології» та «Інформаційні технології в туризмі» виділяється 51 год., що складає 6,25% від загального фонду, на предмет загальноосвітньої підготовки «Інформатика» – 70 год. Завдання із професійним змістом, спрямовані на формування навичок інформаційно-аналітичної діяльності, використовуються фрагментарно, більшість учнів не розуміють змісту аналітичної діяльності, не пов'язують майбутню роботу з нею.

У **другому розділі** – *«Методичні основи формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах»* – описано методику виконання дослідження, теоретично обґрунтовано педагогічні умови, представлено модель та авторську методику поетапного формування ІАК майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах, визначено критерії, показники та рівні її сформованості.

Методика дослідження відображає короткий опис наукового пошуку відповідно до поставлених завдань та розробленої програми. Робоча *гіпотеза дослідження* полягає у припущенні, що процес формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у ПТНЗ стане більш результативним, якщо будуть забезпечені такі педагогічні умови: цілеспрямоване мотивування учнів до оволодіння інформаційно-аналітичною компетентністю; оновлення змісту дисциплін інформаційного спрямування навчальним матеріалом із професійним контекстом; застосування інноваційних методик і технологій у формуванні інформаційно-аналітичної компетентності; створення інформаційно-освітнього середовища професійно-технічного навчального закладу.

З'ясовано, що *цілеспрямоване мотивування учнів до оволодіння інформаційно-аналітичною компетентністю* відіграє провідну роль у формуванні професійних якостей майбутнього фахівця, а саме: високого рівня аналітичного мислення, вербального інтелекту, почуття обов'язку, здатності до

самоконтролю. У навчальному процесі на рівень мотивації учнів до оволодіння ІАК, насамперед, впливають викладачі спеціальних дисциплін, майстри виробничого навчання, роботодавці.

Оновлення змісту дисциплін інформаційного спрямування навчальним матеріалом із професійним контекстом передбачає розробку і створення комплексно-методичного забезпечення з предметів «Інформатика» та «Інформаційні технології» з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності учнів. Професійно спрямовані завдання дають можливість учням в умовах освітнього процесу наблизитися до майбутньої професійної діяльності.

Доведено, що в навчальному процесі необхідно відходити від традиційних методик і технологій, активно впроваджувати інноваційні, серед яких особливе місце належить інтерактивним. *Застосування інноваційних методик і технологій у формуванні інформаційно-аналітичної компетентності*, зокрема кооперативного навчання, колективно-групового навчання, ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань, методики PBL, сприяє підвищенню якості її формування.

Створення інформаційно-освітнього середовища професійно-технічного навчального закладу є необхідною педагогічною умовою розвитку навичок системного та критичного мислення, вміння працювати з інформаційними продуктами, розв'язувати проблеми, пов'язані з опрацюванням інформації. Інформаційно-освітнє середовище є головним базовим компонентом інформаційного освітнього простору.

У розділі представлено модель формування ІАК майбутніх агентів з організації туризму (рис. 1) як цілісну систему з функціонально значущими елементами: *нормативно-цільовим, методологічним, організаційно-змістовим, діагностично-результативним блоками*. Нормативно-цільовий блок охоплює мету професійної підготовки майбутніх агентів з організації туризму та вимоги соціального замовлення. Методологічний блок містить наукові підходи (компетентнісний, діяльнісний, системний, особистісно-орієнтований, середовищний, технологічний, інформаційний) та дидактичні принципи (наочності, поєднання теорії з практикою, орієнтації на майбутню професійну діяльність, врахування індивідуальних особливостей учнів). В організаційно-змістовому – розкривається структура ІАК майбутніх агентів з організації туризму, наводиться перелік педагогічних умов, що забезпечують її формування, описуються форми, методи і засоби формування ІАК. Діагностично-результативний блок відображає критерії та показники сформованості ІАК: ціннісно-мотиваційний (прагнення до досягнення високого рівня професійної компетентності; налаштованість на успіх у професійній кар'єрі; сформованість особистісних та професійних цінностей); когнітивний (базові знання в галузі комп'ютерної техніки; знання інформаційних технологій у галузі туризму; система знань з аналітики), операційно-діяльнісний (володіння навичками та вміннями роботи з ІКТ; уміння здійснювати пошук інформації; уміння аналітично опрацьовувати інформацію).

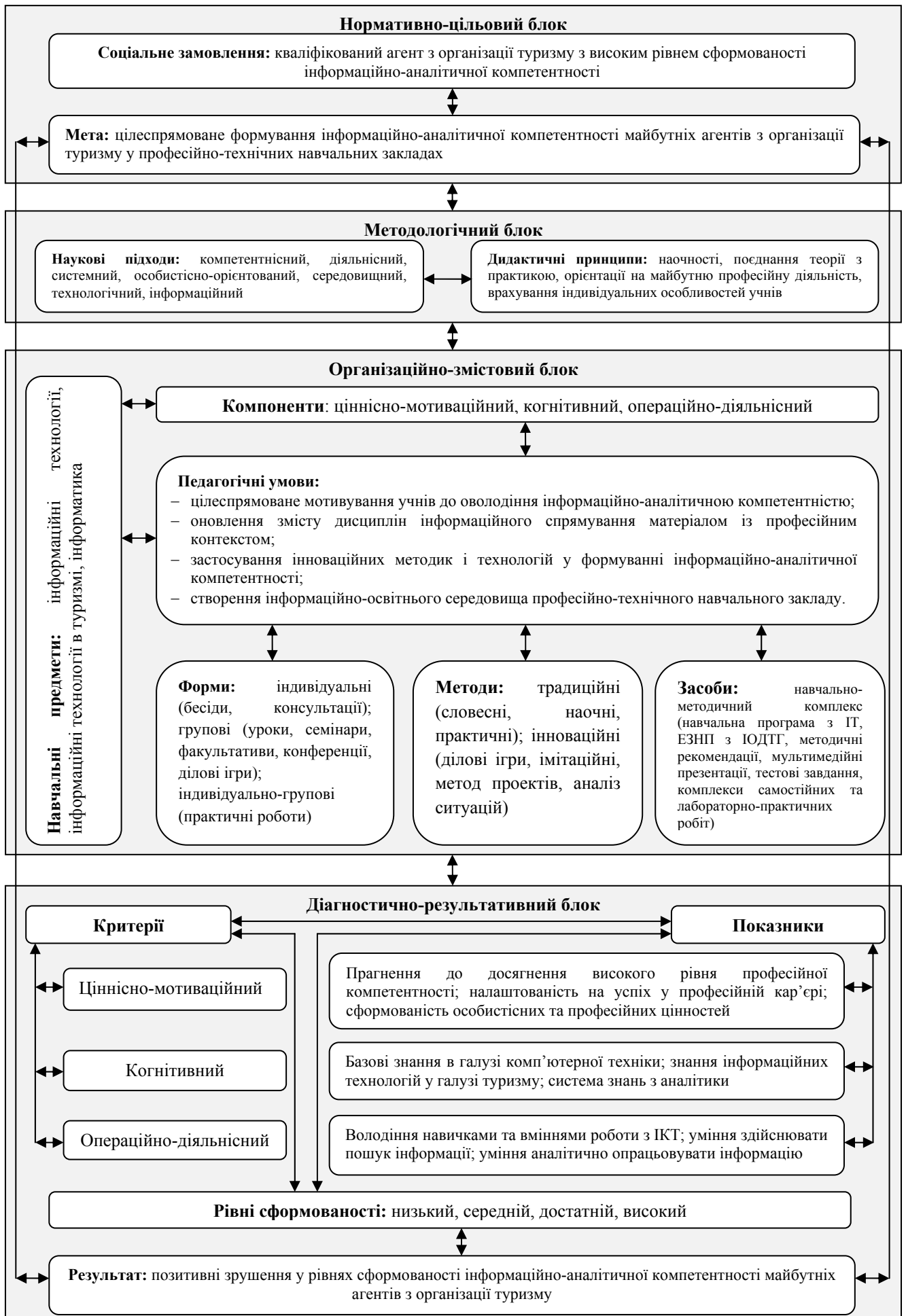

Рис. 1. Модель формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах

Викладено методику формування ІАК майбутніх агентів з організації туризму, що реалізується у три етапи: мотиваційний, діяльнісний, практико-орієнтований. Вона поєднує найбільш раціональні методи та форми організації навчальної діяльності (традиційні методи – словесні, наочні, практичні; інноваційні – ділові ігри, імітаційні методи, метод проєктів, аналіз ситуацій; індивідуальні форми – бесіди та консультації; групові – уроки, семінари, факультативи, конференції, ділові ігри; індивідуально-групові – практичні роботи). Методика реалізується через упровадження навчально-методичного комплексу з формування ІАК майбутніх агентів з організації туризму, який включає навчальну програму факультативного курсу з інформаційних технологій, електронний засіб навчального призначення з інформаційної обробки даних в туристичній галузі, методичні рекомендації щодо формування ІАК, мультимедійні презентації, тестові завдання, комплекси самостійних та лабораторно-практичних робіт).

У **третьому розділі** – *«Експериментальна перевірка результативності педагогічних умов формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах»* – представлено хід експериментальної роботи, результати впровадження методики формування ІАК майбутніх агентів з організації туризму на констатувальному та формувальному етапах педагогічного експерименту.

Відповідно до розробленої програми, експериментальна робота проводилася впродовж 2013-2018 рр. у чотири етапи: проблемно-пошуковий, констатувальний, формувальний, узагальнювальний. Дослідження відбувалося на базі ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», ДНЗ «Львівське вище професійне училище торгівлі та сфери послуг», ДПТНЗ «Криворізький навчально-виробничий центр», Волинського коледжу Національного університету харчових технологій. На різних етапах експерименту в ньому взяли участь 28 викладачів і майстрів виробничого навчання ПТНЗ й 248 учнів (кількість представників контрольної та експериментальної груп – по 124 учні).

На першому етапі (*проблемно-пошуковому*) здійснено аналіз наукової літератури з проблеми формування ІАК, перевірено актуальність вибраної тематики, розроблено гіпотезу дослідження, визначено мету та завдання дослідження, окреслено етапи дослідно-експериментальної роботи.

Під час *констатувального етапу експерименту* проаналізовано стан сформованості ІАК майбутніх агентів з організації туризму, визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування ІАК майбутніх агентів з організації туризму в ПТНЗ, спроектовано модель її формування.

Аналіз рівнів сформованості ІАК майбутніх агентів з організації туризму у ПТНЗ проводився за ціннісно-мотиваційним, когнітивним та операційно-діяльнісним критеріями. Проведені дослідження показали, що система підготовки майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах не повною мірою відповідає вимогам сучасного ринку

праці. У контрольній групі (КГ) після констатувального етапу експерименту високий рівень сформованості ІАК складав лише 6%, у той час, як низький – 31 %, достатній та середній – 12% і 51%, відповідно, а в експериментальній групі (ЕГ) високий рівень складав 9%, низький – 24%, достатній та середній – 18% і 49%, відповідно.

На *формульованому етапі експерименту* апробовано методику поетапного формування ІАК майбутніх агентів з організації туризму у ПТНЗ та експериментально перевірено результативність педагогічних умов при її впровадженні. Доведено, що впровадження запропонованої методики привело до позитивних зрушень у рівнях сформованості ІАК. Зокрема, в ЕГ значно зменшилась частка учнів, які мають низький та середній рівень сформованості ІАК, за рахунок зростання частки учнів з достатнім та високим рівнями. Кількість учнів з високим рівнем сформованості ІАК збільшилася з 9% до 31%, достатнім – з 18% до 29%, натомість, як показники кількості учнів з середнім та низьким рівнем сформованості зменшилися з 49% до 36% та з 24% до 4%, відповідно. У КГ також відбулися позитивні зрушення щодо рівнів сформованості ІАК, але не такі значущі, як в ЕГ. Так, кількість учнів з високим рівнем ІАК збільшилася із 6% до 7,4%, достатнім – із 12% до 15%, з середнім та низьким – зменшилася із 51% до 50% та 31% до 27,6%, відповідно (табл. 1).

Таблиця 1

**Відсотковий розподіл учнів за рівнем сформованості
інформаційно-аналітичної компетентності**

Рівень	КГ		ЕГ	
	Після констатувального етапу експерименту	Після формульовального етапу експерименту	Після констатувального етапу експерименту	Після формульовального етапу експерименту
Високий	6%	7,4%	9%	31%
Достатній	12%	15%	18%	29%
Середній	51%	50%	49%	36%
Низький	31%	27,6%	24%	4%

Результати досліджень та їх статистична перевірка дали можливість стверджувати, що експериментальна система навчання більш ефективна, у порівнянні з традиційною. Емпіричні розподіли майбутніх агентів з організації туризму ЕГ за рівнями сформованості ІАК після констатувального та після формульовального етапів експерименту відрізняються з ймовірністю 95% ($\chi^2_{\text{емп}} > \chi^2_{\text{кр}}$ ($38,532 > 7,815$)).

Отже, результати проведеного дослідження свідчать про позитивні зрушення у рівнях сформованості ІАК майбутніх агентів з організації туризму в експериментальних групах, що зумовило висновок про доцільність визначених педагогічних умов, моделі та методики. Отже, мети наукового пошуку досягнуто, завдання виконано, гіпотезу підтверджено.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано сучасні підходи до розв'язання наукового завдання щодо формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах. Це дало змогу зробити загальні **висновки**:

1. Результати теоретичного аналізу наукової літератури, нормативно-правових документів свідчать, що в педагогічній теорії та практиці значна увага приділяється вивченню таких аспектів: формування та розвиток інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів, офіцерів-інженерів, спеціалістів економічного профілю, магістрів міжнародних відносин, майбутніх магістрів фізико-математичної освіти. Водночас, проведений аналіз засвідчив, що професійна підготовка майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах ще не була предметом цілісного наукового дослідження, зокрема, не розглядалися питання формування інформаційно-аналітичної компетентності. На основі аналізу освітньо-професійної програми підготовки майбутніх агентів з організації туризму з'ясовано, що формування у них навичок інформаційно-аналітичної діяльності відбувається при вивченні двох предметів професійного циклу – «Інформаційні технології» та «Інформаційні технології в туризмі», а також предмета «Інформатика», який входить до переліку предметів загальноосвітнього циклу. У ході констатувального етапу експерименту виявлено, що освітній процес з підготовки майбутніх агентів з організації туризму недостатньо спрямований на формування інформаційно-аналітичної компетентності, учні не пов'язують свою майбутню професійну діяльність з аналітичним опрацюванням інформації.

Інформаційно-аналітична компетентність майбутніх агентів з організації туризму є інтегративною властивістю особистості, в якій структуровано сукупність знань, способів мислення, поглядів, цінностей, умінь і навичок, професійно важливих якостей, що визначають здатність фахівця успішно здійснювати пошук, опрацьовувати інформацію, використовувати інформаційні ресурси та програмні засоби з метою формування банку туристичних послуг та організації обслуговування клієнтів туризму. У структурі інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму виокремлено ціннісно-мотиваційний, когнітивний та операційно-діяльнісний компоненти.

2. До педагогічних умов формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму віднесено: цілеспрямоване мотивування учнів до оволодіння інформаційно-аналітичною компетентністю; оновлення змісту дисциплін інформаційного спрямування навчальним матеріалом із професійним контекстом; застосування інноваційних методик і технологій у формуванні інформаційно-аналітичної компетентності; створення інформаційно-освітнього середовища професійно-технічного навчального закладу. Комплексне застосування запропонованих педагогічних

умов позитивно впливає на підвищення якості їхньої підготовки у професійно-технічних навчальних закладах.

3. Модель формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму є цілісною системою із функціонально значущими елементами, що інтегрує в собі *нормативно-цільовий* (соціальне замовлення, мета), *методологічний* (наукові підходи та дидактичні принципи), *організаційно-змістовий* (перелік навчальних предметів, компоненти, педагогічні умови, форми, методи, засоби), *діагностично-результативний блоки* (критерії, показники, рівні сформованості, передбачуваний результат). Результатом реалізації моделі є позитивні зрушення у рівнях сформованості інформаційно-аналітичної компетентності.

4. Розроблено авторську методику формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у ПТНЗ, що реалізується поетапно. На мотиваційному етапі використовуються методи та прийоми, що сприяють формуванню мотивації щодо оволодіння інформаційно-аналітичною компетентністю (словесні методи, метод емоційного стимулювання учнів, навчальні дискусії, проблемно-пошукові методи тощо). На діяльнісному етапі під час проведення уроків з інформатики та інформаційних технологій використовується контент сайтів туристичних фірм, виконуються професійно-орієнтовані завдання. Окрім цього, навички інформаційно-аналітичної діяльності формуються в умовах роботи віртуального туристичного агентства. Практико-орієнтований етап передбачає проходження виробничої практики в туристичних фірмах та агентствах, де учні вдосконалюють отримані навички інформаційно-аналітичної діяльності в умовах конкретних робочих місць. Реалізація методики формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму на всіх етапах забезпечується впровадженням навчально-методичного комплексу в освітній процес.

Апробація методики довела результативність педагогічних умов формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у ПТНЗ. Про це свідчать результати формувального етапу експерименту: в експериментальних групах учні продемонстрували істотні зміни в рівнях сформованості інформаційно-аналітичної компетентності – зменшилася частка учнів, які мають низький та середній рівень сформованості інформаційно-аналітичної компетентності за рахунок зростання частки учнів із достатнім та високим рівнями. Після завершення формувального етапу експерименту кількість учнів з високим рівнем сформованості інформаційно-аналітичної компетентності в експериментальних групах зросла з 9% до 31%, достатнім – з 18% до 29%, середнім – зменшилася з 49% до 36%. Доведено статистичну значущість отриманих результатів на рівні 95%.

5. Підготовлено та впроваджено навчально-методичний комплекс із формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму, що включає навчальну програму факультативного курсу з інформаційних технологій, електронний засіб начального призначення

з інформаційної обробки даних в туристичній галузі, методичні рекомендації щодо формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму, мультимедійні презентації, тестові завдання, комплекси самостійних та лабораторно-практичних робіт. Використання навчально-методичного комплексу уможливило підвищення якості професійної підготовки майбутніх агентів з організації туризму, сприяє формуванню інформаційно-аналітичної компетентності, забезпечує процес педагогічної взаємодії та професійного самовдосконалення.

Теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження можуть бути використані керівниками ПТНЗ, викладачами інформатики, інформаційних технологій, спеціальних дисциплін та майстрами виробничого навчання з професії «Агент з організації туризму», викладачами Інститутів післядипломної педагогічної освіти, аспірантами та педагогічними працівниками, які займаються модернізацією навчального процесу на базі ІТ.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму в професійно-технічних навчальних закладах і не претендує на всебічне її розкриття. Подальшого вивчення потребують питання розвитку кар'єрної компетентності майбутніх агентів з організації туризму, теоретичних і методичних основ професійної підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі до підприємницької діяльності, системи формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх фахівців індустрії гостинності у зарубіжних країнах тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Масліч С. В. Розробка та впровадження експериментальних програм з інформаційних технологій як необхідна умова формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. праць. Випуск 39 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. С. 98–102.

2. Масліч С. В. Викладання предмета «Інформаційна обробка даних у туристичній галузі» у ПТНЗ шляхом використання методу проектів. *Педагогіка і психологія професійної освіти* : науково-методичний журнал. 2014. № 1. С. 80–85.

3. Масліч С. В. Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка* : зб. наук. праць : Вип. 10 / Інст-т проф.-тех. освіти НАПН України ; [Ред. кол. : В. О. Радкевич (голова) та ін.]. Київ : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2015. № 10. С. 89–96 (наукометрична база *Ulrich's Periodicals Directory*).

4. Масліч С. В. Формування інформаційно-аналітичних умінь майбутніх агентів з організації туризму: проблемний аналіз. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. праць. Випуск 45. / редкол. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. С. 70–73.

5. Масліч С. В. Педагогічні умови формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах. Педагогічні науки. Зб. наук. праць. Випуск LXXVII. Том 2. Херсон, 2017. С. 78–83 (*наукометрична база Index Copernicus*).

6. Maslich S. The essence, content and structure of informational analytical competency of future tourism agents at vocational school. *International Scientific and Practical Conference «Topical researches of the World Science»*. June 28, 2017, Dubai, UAE, №7 (23), Vol. 3, July 2017. P. 39–42 (*наукометричні бази РІНЦ, Index Copernicus*)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Масліч С. В. Формування навичок інформаційно-аналітичної діяльності майбутніх агентів з організації туризму через роботу навчальних тренувальних туристичних фірм. *International Scientific-Practical Conference Actual questions and problems of development of social sciences: Conference Proceedings*, June 28-30, 2016. Kielce : Holy Cross University. P. 125-128.

8. Maslich S.V. Vocational guidance in the system of training future tourism agents. *International scientific conference «Modernization of educational system: world trends and national peculiarities»*: Conference Proceedings, February 23rd. Kaunas : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. P. 72–75.

9. Масліч С. В. Формування інформаційно-аналітичної компетентності викладачів спеціальних дисциплін з професії «Агент з організації туризму». *Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки та перспективи*: зб. наук. праць / [Ред. кол. : В. О. Радкевич (голова) та ін.]. Вип. 6. Київ : «НВП Поліграфсервіс», 2016. С. 166–175.

10. Масліч С. В., Ворона Л. М. Створення та впровадження електронних засобів навчання з професії «Агент з організації туризму». *Вісник профтехосвіти Вінниччини* : зб. наук.-метод. праць. Вип. 1. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2012. С.106–111.

11. Масліч С. В. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні спецдисциплін : Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання : матеріали Звітної науково-практичної конференції (м. Київ, 28 березня 2013 р.). Т. 2. / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України ; [за заг. ред. В. О. Радкевич, Г.В. Єльнікової]. Київ : ІІТО НАПН України, 2013. С. 74–76.

12. Масліч С. В. Створення електронного навчально-методичного комплексу з професії «Агент з організації туризму» в системі міждисциплінарної інтеграції. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* : матеріали Звітної науково-практичної конференції (м. Київ, 24-25 березня

2014 р.). Т. 2 / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [за заг. ред. В. О. Радкевич]. Київ : ІПТО НАПН України, 2014. С. 100–101.

13. Масліч С. В. Інформаційні технології у професійній підготовці майбутніх агентів з організації туризму. *Нові матеріали і перспективні технології, охорона праці і професійна освіта* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю (м. Луганськ, 4 квіт. 2014 р.). Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2014. С. 163–165.

14. Масліч С. В. Використання блогів у навчальному процесі. *Чинники розвитку психологічних та педагогічних наук у XXI столітті* : зб. наук. робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції: (21-22 листопада 2014 р., м. Одеса). Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2014. С. 123–125.

15. Масліч С. В. Інформаційно-аналітична компетентність як базова складова професійної компетентності майбутніх агентів з організації туризму. *Роль і місце психології та педагогіки у формуванні сучасної особистості* : Збірник тез науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 16-17 січня 2015 р.), Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2015. С. 72–75.

16. Масліч С. В. Новітні підходи до формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* : матеріали звітної науково-практичної конференції за 2014 рік (м. Київ, 26 березня 2015 р.), Т. 2. / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [за заг. ред. В. О. Радкевич]. Київ : ІПТО НАПН України, 2015. С. 122–124.

17. Масліч С. В. Використання інноваційних технологій в організації освітнього процесу в ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг». *Сучасна педагогіка: теорія, методика, практика* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 16-17 жовтня 2015 року). Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2015. С. 128–129.

18. Масліч С. В. Особливості формування інформаційно-аналітичної компетентності викладачів спеціальних дисциплін з професії «Агент з організації туризму». *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 7, 19 квітня 2016 р.), Т. II. / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ : ІПТО НАПН України, 2016. С. 131–133.

19. Масліч С. В. Використання імітаційних методів навчання у формуванні професійної компетентності майбутніх агентів з організації туризму. *Розвиток професійної культури майбутніх фахівців: виклики, досвід, стратегії і перспективи* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ-Ірпінь, 21 червня 2016 р. / за заг. ред. В. О. Радкевич, Л. М. Петренко; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; Київський фінансово-економічний коледж Національного університету ДПС України. Павлоград : ІМА-прес, 2016, С. 126–129.

20. Масліч С. В. Сучасні підходи до підготовки фахівців сфери туризму. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* : збірник

матеріалів XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної), присвяченої 25-річчю НАПН України (м. Київ, 29 березня - 13 квітня 2017 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ : ІІТО НАПН України, 2017. С 230–232.

21. Масліч С. В. Формування професійних навичок майбутніх агентів з організації туризму в умовах навчально-тренувальної фірми. *Нові концепції викладання у світлі інноваційних досягнень європейської дидактики вищої школи* : матеріали Міжнародної науково-методичної конференції 30-31 жовтня 2017 року / Укл. С. М. Іваненко, О. В. Холоденко, К. М. Павлицька, О. Г. Смольнікова – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 293–296.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

22. Масліч С. В. Електронний засіб навчального призначення з предмета «Інформаційна обробка даних в туристичній галузі». Вінниця, 2010 (на DVD-носії).

23. Масліч С. В. Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму : метод. рек. / С.В. Масліч. Київ : ІІТО НАПН України, 2017. 76 с.

24. Масліч С. В. Впровадження білінгвістичної освіти при підготовці висококваліфікованих робітників для сфери послуг. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* : матеріали Звітної науково-практичної конференції (м. Київ, 29 березня 2012 р.). Т. 2. / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України ; [за заг. ред. В. О. Радкевич]. Київ, 2012. С. 89–91.

25. Масліч С.В. Розвиток художньо-творчих здібностей учнів ПТНЗ. *Науковий вісник* : зб. Наук. праць за матеріалами Міжнародної конференції «Методологічні засади художньо-творчого розвитку особистості в контексті міжкультурного спілкування в системі освіти». Вінниця : ВОПОПП, 2012. Випуск 1. С. 103–106.

26. Масліч С. В. Впровадження новітніх технологій при підготовці кваліфікованих робітників сфери обслуговування. *Вісник профтехосвіти Вінниччини* : зб. наук.-метод. праць. Вип. 10. Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. С. 26–29.

АНОТАЦІЇ

Масліч С. В. Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2018.

У дисертації конкретизовано суть поняття «інформаційно-аналітична компетентність майбутніх агентів з організації туризму». Визначено зміст і структуру інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено

педагогічні умови формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму Спроековано модель та впроваджено методіку формування їхньої інформаційно-аналітичної компетентності.

Ключові слова: інформаційно-аналітична компетентність, інформаційно-комунікаційні технології, інформація, аналітика, агент з організації туризму, професійно-технічний навчальний заклад, педагогічні умови, методіка.

Маслич С. В. Формирование информационно-аналитической компетентности будущих агентов по организации туризма в профессионально-технических учебных заведениях. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Институт профессионально-технического образования Национальной академии педагогических наук Украины, Киев, 2018.

В диссертации конкретизирована сущность понятия «информационно-аналитическая компетентность будущих агентов по организации туризма». Определены содержание и структура информационно-аналитической компетентности будущих агентов по организации туризма. Теоретически обоснованы и экспериментально проверены педагогические условия формирования информационно-аналитической компетентности будущих агентов по организации туризма. Спроектирована модель и внедрена методика формирования их информационно-аналитической компетентности.

Ключевые слова: информационно-аналитическая компетентность, информационно-коммуникационные технологии, информация, аналитика, агент по организации туризма, профессионально-техническое учебное заведение, педагогические условия, методика.

Maslich S. V. Formation of informational and analytical competence of future tourism agents at vocational schools. – Qualification scientific paper as a manuscript.

The thesis to attain the scientific degree of a PhD in specialty 13.00.04 «Theory and methodology of vocational education». – The institute of Vocational Education and Training of The National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, 2018.

The thesis studies theoretical and methodological fundamentals of formation of informational and analytical competence of future tourism agents at vocational schools. The informational analytical competence of future tourism agents is defined as an integrative personal feature which encompasses the complex of knowledge, ways of thinking, views, values, skills, professionally important qualities which determine the ability of a specialist to the search and analyze information, work with informational resources and software for the purpose of creating a base of tourist services and the organization of tourism customer care.

The structure of informational and analytical competence of future tourism agents consists of three interconnected elements: value-based and motivational

(personal and professional values of a future specialist, ambition to raise the level of professional competence), cognitive (theoretical informational and analytical knowledge, technological informational and analytical knowledge) and operational and pragmatic (knowledge and skills of using ICT and software, analytical knowledge and skills).

Pedagogical conditions, the realization of which facilitates the formation of informational and analytical competence of future tourism agents at vocational schools, are defined, theoretically substantiated and experimentally proved. These include: purposeful pupils' motivation to mastering informational and analytical competence; updating the content of subjects of informational orientation by implementing educational materials with professional context; applying innovational methods and techniques in the formation of informational and analytical competence; creating informational and educational environment at a vocational school. A model of formation of informational and analytical competence of future tourism agents at vocational schools is designed. It includes a standard and objective, methodological, content and organizational, diagnostic and effect units.

The author has improved diagnostic tools of assessing the formed informational and analytical competence of future tourism agents at vocational schools according to the developed criteria and markers including: value-based and motivational (ambition to achieve a high level of professional competence, targeting at success in the professional career, the formation of personal and professional values); cognitive (basic knowledge in the sphere of computer technologies; knowledge of informational technologies in tourism; the system of knowledge in the field of analytics), operational and pragmatic (possessing knowledge and skills working with ICT; the skill of conducting information research; the skill of processing information in an analytical way).

The methodology of formation an informational and analytical competence of future tourism agents at vocational schools comprising interrelated forms, methods and means is presented. This methodology facilitates positive advancement in the levels of formation of the informational and analytical competence of future tourism agents at vocational schools.

The practical significance of the results of the scientific research lies in the development and implementation of a training methodological complex in the educational process of vocational schools. This complex comprises a syllabus of an elective course of informational technologies for students of specialty "Agent of tourism organization"; a software training tool for processing tourism related data (classified by the Ministry of education and science of Ukraine); a site of a virtual travel agency (URL: <http://fatamorganavpu.at.ua/>); methodological guidelines on formation of an informational and analytical competence of future tourism agents; multimedia presentations; tests; complexes of tasks for independent work and workshops.

Key words: informational and analytical competence, informational and communicative technologies, information, analytics, tourism agent, vocational school, pedagogical conditions, methods.

Наклад 100. Папір офсетний. Ум.-др. арк. 0,8. Формат 60X84/16
Підписано до друку 20.12.2018. Друк – різнографія. Замовлення 83.

Надруковано:
Видавництво «МІЛЕНІУМ» (Київ)
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 535 від 19.07.2001 р.